

ПОСИЛАННЯ

1. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу / Марко Грушевський. – Київ: Либідь, 2006. – 256 с.
2. Найдено О. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості / Олександр Найдено. – Київ: Стило, 2007. – 256 с.
3. Вікіпедія: Мотанка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0>
4. Тарасова О. Лялька-мотанки / Ольга Тарасова. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2014. – 126 с.
5. Стахурская А. Традиционная кукла-мотанка в культурах Восточнославянских народов // Гуманитарные науки в XXI веке: научный Интернет-журнал. – Казанский государственный архитектурно-строительный университет, 2016. – С. 78–90.
6. Стахурська А. Лялька-мотанка в працях Марка Грушевського // Міжнародна науково-практична конференція: Знаки питання в історії України: про що мріяли, що маємо, на що надіємося? / упоряд. О.П. Кривобок. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – С. 71–78.
7. Постать Марка Грушевського на зламі епох: історико-культурологічні візії: зб. наук. пр. / І.Б. Гирич, М.О. Кучеренко, Я.М. Левчук, І.М. Преловська, В.С. Шульга [та ін.]. – К.: Інститут культурології НАМ України, 2016. – 272 с.
8. Українська ігрова лялька з колекції Тетяни Пірус у Музеї Іграшки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rukotvoru.com.ua/info/ekspozitsiya-ukrajinskoji-ihrovoji-lyalky-z-koleksitsiji-tetyanu-pirus-u-muzeji-ihrashky/>
9. Найдено О. 1937 р. н., м. Черкаси, доктор мистецтвознавства, викладач (інтерв'ю записано Стахурською А. 06.02.2016 р., зберігається в архіві автора).
10. Щербань А. 1978 р. н., с. Опішня, кандидат історичних наук, викладач (інтерв'ю записано Стахурською А. 27.02.2016 р., зберігається в архіві автора).
11. Щербань О. 1980 р. н., с. Опішня, кандидат історичних наук, майстриня (інтерв'ю записано Стахурською А. 05.02.2016 р., зберігається в архіві автора).
12. Свиридюк Н. 1967 р. н., м. Полтава, заслужений майстер народної творчості України, член НСМНМ України, лауреат премії Самійла Величка, премії В.Г. Короленка, автор 21 персональної виставки, учасник міжнародних мистецьких проєктів (інтерв'ю записано Стахурською А. 29.10.2016 р., зберігається в архіві автора)
13. Музеї Полтавщини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.kolo.poltava.ua/reaktsiya-gromadi/malovidominezvichni-muzeji-poltavschini-de-varto-pobuvati-26596.html>
14. Народне мистецтво Полтавщини – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.folkartpoltava.narod.ua
15. Музей етнографії Волині та Полісся при Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eenu.edu.ua/uk/structure/muzej-etnografii-volini-ta-polissya-pri-snu-imeni-lesi-ukrayinki>
16. Ревега Н. Використання ляльки-мотанки у масових заходах Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» // Ніжинська старовина: збірник регіональної історії та пам'яткознавства. / гол. ред. С.Ю. Зозуля, заст. гол. ред.: О.Б. Коваленко, О.М. Титова, О.Г. Самойленко. – Вип. 18(21). – Ніжин – К.: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2014. – С. 154–160.
17. Смерека-Малик О. 1958 р. н., м. Львів, українська народна майстриня, педагог, поетеса (інтерв'ю записано Стахурською А. 05.02.2016 р., зберігається в архіві автора).
18. 25 липня о 17:00 у Музеї гетьманства майстрині-лялькарки сестри Наталя та Тетяна Катриченко презентували виставку вишитих ляльок-мотанок «25 СЕСТЕР НЕЗАЛЕЖНОСТІ» до 25-ї річниці Незалежності України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.getman-museum.kiev.ua/index.php/art/40-a-3>
19. Мельник Т. 1962 р. н., м. Новгород-Сіверський, майстриня (інтерв'ю записано Стахурською А. 02.03.2016 р., зберігається в архіві автора).
20. Олейников Ю. Обереги степного края // Южная правда / Юрий Олейников. – 2015. – № 144 (23470) – С. 4.
21. Гузь І. 1965 р. н., м. Ніжин, вчитель трудового навчання (інтерв'ю записано Стахурською А. 15.09.2016 р., зберігається в архіві автора).
22. Савчук О. 1970 р. н., м. Кам'янець-Подільський, майстриня, художник (інтерв'ю записано Стахурською А. 07.02.2017 р., зберігається в архіві автора).
23. Харченко Н. 1969 р. н., м. Кам'янець-Подільський, майстриня (інтерв'ю записано Стахурською А. 07.02.2017 р., зберігається в архіві автора).
24. Хоменко Л. 1957 р. н., смт. Срібне, пенсіонер, майстриня (інтерв'ю записано Стахурською А. 02.03.2016 р., зберігається в архіві автора).

25. Качанівка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.kachanovka.in.ua/php/vis_20130408_6.php

26. Лялькова Україна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ucfamilymagazine.com/2012/08/03/лялькова-україна/>

Стахурская А.В. Роль и место куклы-мотанки в музейных экспозициях Украины

В статье рассказывается о коллекциях кукол-мотанок XIX–XX вв., собранных Марком Грушевским и Александром Найденом, которые являются старейшими в Украине. Показано, что мотанка стала популярной в экспозициях музеев в разных областях Украины. Исследовано, что в Украине существует даже уникальный музей «Лялькова Світлиця», посвященный мотанке. Выяснено, что часто в музеях проводятся мастер-классы по изготовлению мотанок.

Ключевые слова: кукла-мотанка, мастерица, музей, экспозиция, заповедник-музей, исследователь.

Stakhurska A.V. Role and place of dolls-motanka in the museum exhibition of Ukraine.

The article describes the collection of dolls-motanka of XIX–XX centuries collected by Marco Hrushevsky and Oleksandr Nayden, which is the oldest in Ukraine. It is shown that the doll has become popular in the museum from different regions of Ukraine. It is investigated that in Ukraine there is even a unique museum «Dolls Svitlytsa» devoted to a motanka. It was found that in the museum master classes of making motanka are held.

Key words: dolls-motanka, master, museum, exhibition, reserve-museum, researcher.

28.02.2017 p.

J

УДК (069.51):656.835.91(477.41)

В.В. Ревега

ПОШТОВІ МАРКИ, ПРИСВЯЧЕНІ ЖИТТЮ І ТВОРЧОСТІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА, ІЗ ФОНДОВОЇ КОЛЕКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО ЗАПОВІДНИКА «ПЕРЕЯСЛАВ»

У статті досліджуються Поштові марки, присвячені життю і творчості Т.Г. Шевченка, із фондової колекції Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав».

Ключові слова: Т.Г. Шевченко, поштова марка, філателістична колекція, автопортрет, зображення.

На сьогодні Тарас Григорович Шевченко (1814–1861) постає перед нами не тільки як поет, письменник, художник, громадський діяч, але й як національний герой. Він зумів відобразити переконання та погляди, які хвилювали українців у XIX ст. Свідченням того, що його творчість знайшла відгук у серцях людей, є те, що наприкінці XIX – на початку XX ст. чи не єдиною книжкою в більшості сільських хат України був «Кобзар». Його вірші вчили напам'ять, за ним училися читати. Популярною творчість великого українського поета (влучні вислови, думки) залишається і в наш час, тому і використання зображення поета у філателії є логічним фактом. У зв'язку з цим сучасна філателія виокремлює та широко розвиває розділ «Філателістична Шевченкіана».

З часу створення та поступового наповнення філателістичної колекції Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» її глибоке наукове вивчення не здійснювалося. Проте, варто зазначити наукові



Рис. 1. Марка «Тарас Шевченко. 180 років з дня народження». Пошта України. 1994 рік. (ФТ-2928 (1-4) КН-31658)

розвідки Н. Кухаревої, яка першою дослідила поштові марки та конверти, присвячені Т.Г. Шевченку [8]. Дана наукова робота була підготовлена у 2013 р., і до її аналізу та характеристики не залучені поштові марки, які надійшли до фондів у 2014 р. Окремі поштові марки козацької тематики, української етнографії, Переяславської ради 1654 р. та постаті гетьмана Богдана Хмельницького досліджував автор статі [13; 14; 15; 16].

Фондова колекція поштових марок Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» почала формуватися у кінці 1970-х років. Філателістичні екземпляри, присвячені Т.Г. Шевченку, почали надходити у 1980-х роках [2]. Надходження даного тематичного напрямку можна систематизувати за двома групами: поштові марки СРСР та поштові марки України. До першої групи належать марки, які видавались до ювілеїв – 125-ї, 150-ї та 175-ї річниці від дня народження, а також 100-ї річниці від дня смерті Т.Г. Шевченка тощо. Вони випускалися поштою СРСР у 1939, 1954, 1957, 1961, 1964 і 1989 роках. До фондів ці марки надійшли у 1980, 1985, 1986, 2005 та 2006 роках. У філателістичній колекції НІЕЗ «Переяслав» нараховується 26 поштових марок СРСР. Нижче подано їх інвентарний номер, назва, дата введення в дію, прізвище автора малюнків, тираж, номінал, техніка, розміри (в міліметрах), опис марки, дата надходження до фондів.

1. ФТ-458 (1) КН-8383, гашена марка «Катерина» із серії «Прикладне мистецтво УРСР» 1979 р., автор М. Черкасов. Тираж – 8300000. Номінал – 2 коп. Офсет. Розмір – 52 x 37. На марці зображено малюнок Т.Г. Шевченка «Катерина» 1842 р. Дата надходження – 5 листопада 1980 р.

2. ФТ-997 (1) КН-16403 (247), гашена марка «Пам'ятник Т.Г. Шевченку у Харкові» 1954 р., автор М. Щипков. Тираж – 3000000. Номінал – 40 коп. Офсет. Розміри – 42 x 30. На марці зображено Пам'ятник Т.Г. Шевченку в м. Харків. Основу цього пам'ятника складає композиція із постаті Т.Г. Шевченка та 16 скульптур, що зображують персонажів його творів та уособлені образи народу. Авторами монументу були архітектор М.Г. Манізер та скульптор



Рис. 2. Поштова марка «Тарас Шевченко. Аскольдова могила. 1845 р.» із серії «Київ очима художників». Пошта України. 2002 р. (ФТ-4992 (1-4) КН-40119)

Й. Г. Лангбард. Урочисте відкриття монумента відбулося 24 березня 1935 р. Дата надходження – 28 грудня 1985 р.

3. ФТ-997 (3) КН-16403 (247), гашена марка «Державний академічний театр опери і балету імені Т.Г. Шевченка в Києві» 1954 р., автор С. Поманський. Тираж – 3000000. Номінал – 40 коп. Автотипія. Розміри – 42 x 30. На марці зображена сучасна Національна опера України імені Тараса Шевченка, відкрита 1867 р. Дата надходження – 28 грудня 1985 р.

4. ФТ-997 (4) КН-16403 (247), гашена марка «Державний університет імені Т.Г. Шевченка в Києві» 1954 р., автор Г. Дмитрієва. Тираж – 3000000. Номінал – 40 коп. Офсет. Розміри – 42 x 30. На марці зображено сучасний Київський національний університет імені Тараса Шевченка, заснований 1834 р. Дата надходження – 28 грудня 1985 р.

5. ФТ-997 (9) КН-16403 (247), гашена марка «Пам'ятник на могилі Т.Г. Шевченка в Каневі» 1954 р., автор А. Зав'ялов. Тираж – 3000000. Номінал – 1 крб. Автотипія. Розміри – 50 x 34. На марці зображено пам'ятник на могилі Т.Г. Шевченка, встановлений 1939 р. за проєктом архітектора М.Г. Манізера. Дата надходження – 28 грудня 1985 р.

Марки СРСР, що вшановували Т.Г. Шевченка, зазвичай відтворювали його образ у живописі та скульптурі. На них – автопортрети митця та інше; портрети поета й художника, створені І. Репіним, І. Крамським, зображення Т.Г. Шевченка 1860 р., а також фото пам'ятників Великому Кобзарю в містах Харкові та Києві [1, с. 7].

До другої групи належать поштові марки, видані Поштою України у 1994, 2002 та 2012 рр., які надходили до фондів у 2000, 2008, 2009 та 2014 роках. Деякі випуски присвячені 180-й та 200-й річницям від дня народження Т.Г. Шевченка. У колекції НІЕЗ «Переяслав» нараховується 11 одиниць цієї серії.



Рис. 3. Поштовий блок «170 років з часу заснування Київського університету імені Тараса Шевченка». Пошта України. 2004 р. (ФТ-5245 КН-41462)



Рис. 4. Поштова марка «Тарас Шевченко. Місячна ніч на Кос-Аралі. 1849» із серії «200-річчя від дня народження Тараса Шевченка». Пошта України. 2012 р. (ФТ-5329 КН-42692)



Рис. 5. Поштова марка «Тарас Шевченко. Укріплення Раїм. 1848» із серії «200-річчя від дня народження Тараса Шевченка» Пошта України. 2012 р. (ФТ-5330 КН-42693)

1. ФТ-2928 (1-4) КН-31658, негашені марки «Тарас Григорович Шевченко» з нагоди 180-ї річниці від дня народження із серії «Світочі української літератури» 1994 р., автор Р.П. Цессін. Тираж – 1000000. Номінал – 3000 к.к. Офсет. Розмір – 40 x 28 мм. Марки багатоколірні. Зображено на сіро-голубому фоні погруддя основоположника нової української літературної мови Т.Г. Шевченка (за мал. С. Бондара), на лавровій гілці напис «Тарас Шевченко. 1814–1861», книги «Кобзар» коричневого кольору на тлі традиційного українського квітково-рослинного орнаменту. В правому нижньому куті напис «3000», а по вертикалі – «Пошта України. 1994». Дата надходження – 25 грудня 2000 р. (Рис. 1).

2. ФТ-4992 (1-4) КН-40119, гашені марки «Тарас Шев-

ченко. Аскольдова могила. 1845 р.» із серії «Київ очима художників» 2002 р. Тираж – 500000. Номінал – 45 коп. Офсет. Розмір – 52 x 25 мм. Марка багатоколірна. На марці зображено малюнок Т.Г. Шевченка «Аскольдова могила». Дата надходження 26 травня 2008 р. (Рис. 2).

3. ФТ-5245 КН-41462, блок поштовий «170 років з часу заснування Київського університету імені Тараса Шевченка» 2004 р., автор С. Беляєва. Тираж – 500000. Номінал – 2 грн. 61 коп. Офсет. Розмір – 100 x 80 мм. Блок багатоколірний. На блоці зображено Київський університет середини XIX ст. на фоні міського пейзажу. Будівля університету знаходиться у верхній частині. На тлі неба – два медальйони: ліворуч – з портретом В.І. Беретті (автор проекту університету), праворуч з гербом університету. В нижній частині блока текст: «Пам'ятник архітектури XIX ст.». Над маркою – номер блока з шести цифр. Дата надходження – 10 вересня 2009 р. (Рис. 3).

4. ФТ-5329 КН-42692, непогашена марка «Тарас Шевченко. Місячна ніч на Кос-Аралі. 1849 р.» із серії «200-річчя від дня народження Тараса Шевченка» 2012 р., автор Володимир Таран. Тираж – 210000. Номінал – 2,50 грн. Офсетний друк, тиснення фольгою, папір крейдований, гумований. Розмір – 48,72 x 27,84 мм, з полем 75 x 27,84 мм. Марка багатоколірна.

На поштовій марці зображено роботу Т.Г. Шевченка «Місячна ніч на Кос-Аралі» 1849 р. (експонат Національного музею Тараса Шевченка). На фоні неповторного нічного пейзажу косаральської землі біля піщаної коси непорушно застигли три шхуни, поставлені на зимівлю. На березі – перевернуті човни і якір. Маленький собачка дивиться на повний місяць, що видніється із-за хмар. Його сяйво ніби позолотило спокійну поверхню води, місячна доріжка простяглася від берега до неба. На полі марки надруковано текст: «О. Макшеев. Подорожі по киргизьких степах і Туркестанському краю. 1896». Перфорація гребінчаста – 11 1/2. Захист на марці: в УФ променях світяться місячна доріжка на воді, півмісяця та хмара. Дата надходження – 14 липня 2014 р. (Рис. 4).

5. ФТ-5330 КН-42693, непогашена марка «Тарас Шевченко. Укріплення Раїм. 1848» із серії «200-річчя від дня народження Тараса Шевченка» 2012 р., автор Володимир Таран. Тираж – 210000. Номінал – 2,00 грн. Офсетний друк, тиснення фольгою, папір крейдований, гумований. Розмір – 41,76 x 27,84 мм, з полем 67 x 27,84 мм. Марка багатоколірна.

На поштовій марці зображена робота Т.Г. Шевченка «Укріплення Раїм. Вид з верфі на Сирдар'ї» 1848 р. (експонат Національного музею Тараса Шевченка). На передньому плані – річка та човен біля берега. Біля човна на фоні палаток стоїть чоловік у червоній сорочці, білих штанах та кашкеті. Ліворуч видніється високий мис, на якому розміщується укріплення Раїм, яке збудоване у вигляді неправильного багатокутника, на мису гірського берегу річки. Праворуч – море, видно шхуну «Константа», яка стоїть на верфі. Другу шхуну вже спущено на воду. Небо

вгорі блакитне, нижче захмарене й переходить у бузково-брунатне. На полі марки надруковано штриховий код – 4823027132808. Перфорація гребінчаста – 11 1/2. Захист на марці: в УФ променях світиться факсиміле Т. Шевченка. Дата надходження – 14 липня 2014 р. (Рис. 5).

Таким чином, у фондovій колекції Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» налічується 26 поштових марок СРСР та 11 поштових марок України, які присвячені життю і творчості Т.Г. Шевченка. Варто зазначити, що колекція даної тематики не є повноцінною і потребує свого подальшого наповнення та розширення, що спонукає співробітників Заповідника до активного наукового пошуку.

ПОСИЛАННЯ

1. В.Б. Тарасові Шевченкові присвячені / В.Б. // Філателія України. – 2004. – № 2 (46). – С. 7–8.
2. Інвентарні книги фондovої інвентарної групи «Філателія» № 1–5 Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав».
3. Каталог знаків поштової оплати України. – К.: Видавництво «Марка України», 2002. – 80 с.
4. Каталог знаків поштової оплати України. – К.: Видавництво «Марка України», 2004. – 80 с.
5. Каталог знаків поштової оплати України. – К.: УДППЗ «Укрпошта», 2012. – 84 с.
6. Каталог поштових марок України [укладач і редактор В.Г. Бехтір]. – К.: УОПЗ «Укрпошта», 1997. – 176 с.
7. Киричок Б. Тарас Шевченко й живопис / Борис Киричок // Філателія України. – 2004. – №2 (46). – С. 5–6.
8. Кухарева Н. Філателістична Шевченкіана у колекції НІЕЗ «Переяслав» / Наталія Кухарева // Переяславіка: Наукові записки Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»: Збірник наукових статей. Випуск 9 (11). – Переяслав-Хмельницький, 2015. – С. 210–214.
9. Пиріг Л. Тарас Шевченко – художник у дзеркалі філателії / Любомир Пиріг // Філателія України. – 2008. – № 2 (70). – С. 13–15.
10. Пиріг Л. Тарас Шевченко в мармурі та бронзі мовою філателії / Любомир Пиріг // Філателія України. – 2007. – № 2 (64). – С. 8–10.
11. Поштові марки Росії і СРСР: спеціалізований каталог: в 5 т. / [Під ред. В.Ю. Соловйова]. – М.: ИзДАТ, 2009. – Том 4. РСФСР, СРСР (1923–1960). – 196 с.
12. Поштові марки Росії і СРСР: спеціалізований каталог: в 5 т. / [Під ред. В.Ю. Соловйова]. – М.: ИзДАТ, 2009. – Том 5. СРСР (1961–1991). – 240 с.
13. Ревега В. Відображення козацької тематики на поштових марках із фондovої колекції Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» / В. Ревега // Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею. Випуск XIV: матеріали наукової конференції, присвячені 120-річчю музейної справи на Рівненщині. – Вип. 14. – Рівне: Дятлик М., 2016. – С. 118–120.
14. Ревега В. Відображення Переяславської ради 1654 року на поштових марках фондovої колекції Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» / В. Ревега // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД. Матеріали VII-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 29–31 січня 2013 року. Збірник наукових статей. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – С. 91–97.
15. Ревега В. Відображення постаті гетьмана Богдана Хмельницького та Переяславської ради 1654 року на поштових марках фондovої колекції Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» / В. Ревега // Восьмі Богданівські читання: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції: Зб. наук. пр. / Редкол.: О. Драч, К. Івангородський, А. Котиченко та ін. – Черкаси: Вид. Чабаненко Ю.А., 2014. – С. 83–86.
16. Ревега В. Відображення української етнографічної тематики на поштових марках із фондovої колекції Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» / В. Ревега // Ніжинська старовина: Збірник регіональної історії та пам'яткознавства. (Серія «Пам'яткознавство Північного регіону України», № 7): Зб. наук. пр. / Посохов С.І. (гол. ред.) [та ін.]; Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПШ. Вип. 20 (23). – К.: Центр пам'яткознавства НАН України, 2015. – С. 144–150.
17. Шевченків автопортрет у філателії та еррінофілії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://museumshevchenko.org.ua/element.php?id=640>

ua/element.php?id=640

18. Яременко О. Філателістична Шевченкіана. Уперше на поштовій марці / Олександр Яременко // Слово і час. – 2013. – № 2 (626). – С. 124–125.

Ревега В.В. Почтовые марки, посвященные жизни и творчеству Т.Г. Шевченко, из фондовой коллекции Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав»

В статье исследуются почтовые марки, посвященные жизни и творчеству Т.Г. Шевченко из фондовой коллекции Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав».

Ключевые слова: Т.Г. Шевченко, почтовая марка, филателистическая коллекция, автопортрет, изображение.

Reveha V.V. Postage stamps dedicated to the life and work of Taras Shevchenko from the stock collection of the National historical and ethnographic reserve «Pereyaslav»

Postage stamps dedicated to the life and work of Taras Shevchenko from the stock collection of the National historical and ethnographic reserve «Pereyaslav».

Key words: Taras Shevchenko, postage stamp, philatelic collection, self-portrait, image.

29.03.2017 р.

j

УДК 7.021.7(477.5)Ф32

Л.К. Федевич

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОРНАМЕНТІВ СІВЕРЩИНИ У РІЗЬБЛЕНОМУ ДЕРЕВІ ІГОРЯ БІЛЕВИЧА

У статті досліджуються ті елементи геометричного орнаменту Сіверщини, які найчастіше зустрічаються у плоскому тригранно-віймчастому різьбленні такого носія традицій краю, як Ігор Білевич. В дослідженні використано найпростіші елементи: коло, хрест, трикутник, свастя (сварга), ромб, шестипроменева розетка, ключі – давні символи родючості, які є гармонійним втіленням чотирьох природних стихій: Сонця (Вогонь), Землі, Води, Повітря.

Ключові слова: орнамент, різьблене дерево, традиції, інтерпретація, Сіверщина, природні стихії.

Знакова (смилова) основа орнаментики привертає до себе увагу не випадково. Дослідники орнаменту вважають, що він виник вже в епоху верхнього палеоліту (приблизно 20–10 тис. років до н. е.), коли використовувалися в декорі зигзаги, штрихи, смужки, хвильки, «ялинковий» орнамент, плетений («мотузковий») візерунок. Заснований на незображувальній символіці, орнамент був майже виключно геометричним, складався зі строгих форм кола, півкола, овалу, спіралі, квадрата, ромба, трикутника, хреста і їх різних комбінацій. Однак уже тоді древня людина наділяла певними знаками свої уявлення про будову Всесвіту, наприклад, коло – сонце, квадрат – земля, трикутник – гори, свастика – рух сонця і т. д. Поступово ці знаки-символи набули орнаментальної виразності візерунка, який став розглядатися і як естетична цінність. Юрій Герчук, один з авторитетних дослідників орнаменту, зазначає, що мета орнаменту – прикрашати [1] Але справедливо буде відзначити, що з орнаментальних мотивів з'явилася й іктографія, ранній етап писемності [2, с. 6].

Щодо Сіверщини, то це особлива територія України (по